

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
ІРИНА ДАВИЦЬКА
« 20 » травня 2024 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри психології
Протокол № 10 від «20» травня 2024 р.

В.р. завідувача кафедри
ІРИНА МАРТИНЮК

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Психологія» (ОС «Бакалавр»)
Гарант ОП

ІРИНА МАРТИНЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПАТОПСИХОЛОГІЯ

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки _____
Спеціальність 053 Психологія _____
Освітня програма Психологія (ОС «Бакалавр») _____
Факультет (ННІ) гуманітарно-педагогічний _____
Розробник: в.о. зав. каф. психології, канд. психол. н., доц. Ірина
МАРТИНЮК

**Опис навчальної дисципліни
«Патопсихологія»**

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, ступінь вищої освіти		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	053 Психологія	
Освітня програма	Психологія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова (вибіркова)	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) <small>(якщо є в робочому навчальному плані)</small>	_____ (назва)	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Рік підготовки	2	
Семестр	IV	
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>8 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	<i>8 год.</i>
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	<i>104 год.</i>
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	<i>4 год.</i>	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Патопсихологія» є ознайомлення студентів з основними відхиленнями у психічній діяльності людини, розвивати вміння робити психологічний аналіз складних ситуацій взаємодії з особами, які мають відхилення у психічному розвитку.

Завдання курсу полягає у формуванні професійних знань майбутнього психолога про особливості виникнення та протікання відхилень у психічному розвитку людини, основні методи діагностики порушень психічної діяльності.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): диференціювання психічної норми та психічної патології, аналіз і діагностика патологічних проявів психіки;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатністю застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК2. Знаннями та розумінням предметної області та розумінням професійної діяльності;

ЗК4. Здатністю вчитися й оволодівати сучасними знаннями;

ЗК5. Здатністю бути критичним і самокритичним;

ЗК6. Здатністю приймати обґрунтовані рішення;

ЗК8. Здатністю генерувати нові ідеї

ЗК8. Навичками міжособистісної взаємодії;

ЗК9. Здатністю працювати в команді;

ЗК11. Здатністю зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК1. Здатністю оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;

СК2. Здатністю до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ;

СК3. Здатністю до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків;

СК4. Здатністю самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;

СК9. Здатністю здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту;

СК10. Здатністю дотримуватися норм професійної етики;

СК11. Здатністю до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища в нормі та

патології, ідентифікувати психологічні проблеми та прогнозувати шляхи їх розв'язання;

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ, можливості їх коригування у контексті професійних завдань;

ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі іноземних та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань;

ПРН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальними, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги;

ПРН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника;

ПРН11. Складати та реалізовувати план діагностичного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта забезпечувати ефективність власних дій;

ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості;

ПРН15. Відповідально ставитись до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;

ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога;

ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії (ПРН18).

2. Програма та структура навчальної дисципліни

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі					
			л	пр.	лаб.	інд.	ср.		л.	пр.	лаб.	інд.	ср.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Патопсихологія як наука														
Тема 1.1. Патопсихологія : предмет та завдання	1	7	2	2			3	7	2					5
Тема 1.2. Історія розвитку поглядів на психічну патологію та її лікування. Історія розвитку патопсихології	2	7	2	2			3	7						7
Разом за змістовим модулем 1	3	14	4	4			6	14	2					12
Проміжний контроль		1					1	1						1
Змістовий модуль 2. Порушення психічних процесів та свідомості людини														
Тема 2.1. Розлади відчуттів і сприймань та їх дослідження	4	7	2	2			3	7						7
Тема 2.2. Розлади уваги та їх дослідження	5	8	2	2			4	8						8
Тема 2.3. Розлади пам'яті та їх дослідження	6	8	2	2			4	8		2				6
Тема 2.4. Розлади мислення і мовлення та їх дослідження	7	11	2	2			7	11	2					9
Тема 2.5. Розлади інтелекту та їх дослідження	8	9	2	2			5	9						9
Тема 2.6. Розлади емоційно-вольової сфери та їх дослідження	9	8	2	2			4	8						8
Тема 2.7. Розлади свідомості	10	8	2	2			4	8		2				6
Проміжний контроль		1					1	1						1
Разом за змістовим модулем 2		60	14	14			32	60	2	4				54
Змістовий модуль 3. Порушення особистості та її поведінки														
Тема 3.1. Розлади особистості	11	8	2	2			4	8						8

Тема 3.2. Розлади поведінки особистості	12	8	2	2			4	8	2				6
Тема 3.3. Віковий аспект порушень психіки	13	13	4	4			5	13					13
Проміжний контроль		1					1	1					1
Разом за змістовим модулем 3		30	8	8			14	30					30
Змістовий модуль 4. Загальна психопатологія. Патопсихологічні порушення при окремих психічних захворюваннях													
Тема 4.1. Загальне поняття психопатології та основні підходи до класифікації психічних захворювань	14	7	2	2			3	7	2				5
Тема 4.2. Характеристика психічних розладів відповідно до Міжнародної класифікації психічних і поведінкових розладів	15	7	2	2			3	7		2			5
Проміжний контроль		1					1	1					1
Разом за змістовим модулем 4		15	4	4			7	15	2	2			15
Усього годин		120	30	30			60	120	8	8			104

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз проведення патопсихологічних досліджень	2
2	Аналіз методів патопсихологічного дослідження	2
3	Аналіз методик дослідження порушень сенсорної сфери, тренування у їх застосуванні	2
4	Аналіз методик дослідження порушень уваги	2
5	Аналіз методик дослідження порушень пам'яті	2
6	Аналіз методик дослідження порушень мислення	2
7	Аналіз методик дослідження порушень інтелекту	2
8	Аналіз методик дослідження порушень емоційно-вольової сфери	2
9	Аналіз ознак порушення свідомості	2
10	Аналіз методик дослідження порушень особистості	2
11	Аналіз форм девіантної поведінки	2

12	Аналіз специфічних розладів здібностей до навчання	2
13	Аналіз методик дослідження порушень психічного розвитку у дітей	2
14	Аналіз роботи психолога з дитячою психічною патологією	2
15	Аналіз клінічних випадків	2
	Всього	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виконання одного із запропонованих завдань на вибір, що стосуються поняття психічної патології	3
2	Характеристика патопсихологічних реєстр-синдромів	3
	Проміжний контроль	
3	Аналіз розладів відчуттів і сприймань у структурі психічних та соматичних захворювань	3
4	Аналіз розладів уваги у структурі психічних та соматичних захворювань	4
5	Аналіз розладів пам'яті у структурі психічних та соматичних захворювань	4
6	Аналіз розладів мислення у структурі психічних та соматичних захворювань	7
7	Аналіз розладів інтелекту у структурі психічних та соматичних захворювань	5
8	Аналіз розладів емоційно-вольової сфери у структурі психічних та соматичних захворювань	4
9	Аналіз розладів свідомості, викликаних використанням психоактивних речовин	4
	Проміжний контроль	1
10	Аналіз розладів особистості	4
11	Аналіз видів розладів поведінки	4
12-13	Аналіз розладів особистості на різних вікових етапах	5
	Проміжний контроль	1
14	Патопсихологічна характеристика наведених психічних розладів	3
15	Підготовка доповіді на одну з тем, що стосується реабілітації людей із психічними розладами	3
	Проміжний контроль	1

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- перевірка якості виконання завдань самостійної роботи;
- усне опитування;
- перевірка якості виконання завдань під час практичних занять.

6. Методи навчання

1. Словесні:

- лекція (усний виклад великого за обсягом та логічною побудовою навчального матеріалу, займає основну частину часу відповідних занять),
- пояснення (основних термінів, технік, причинно-наслідкових зв'язків під час практичних занять),
- розповідь (опис випадків клінічної практики),
- бесіда (репродуктивна – на початку кожного практичного заняття, катехізисна – наприкінці лекційних та практичних занять, евристична – на початку лекційних та практичних занять),
- самостійна робота з підручниками, навчальними посібниками, науковими статтями (аналіз теоретичного матеріалу під час виконання завдань самостійної роботи з подальшим формулюванням висновків, побудовою таблиць та схем).

2. Наочні:

- ілюстрування (наукові статті, монографії з описами патопсихологічних досліджень під час практичних занять),
- демонстрування (показ особливостей проведення патопсихологічного експерименту під час практичних занять),
- самостійне спостереження (апеляція до життєвого досвіду студентів, що стосується матеріалу лекційних та практичних занять).

3. Практичні:

- тренувальні вправи (розв'язування задач на застосування набутих знань, аналіз реальних випадків із практики під час практичних занять та самостійної роботи),
- тренінг (тренування у застосуванні методик патопсихологічного дослідження).

7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- модульне тестування;
- усне опитування;
- перевірка якості виконання завдань самостійної роботи;
- перевірка практичних робіт.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і

переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання
	Екзаменів
90 – 100	Відмінно
74 – 89	Добре
60 – 73	Задовільно
0 – 59	Незадовільно

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації $R_{\text{ат}}$ (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

8. Навчально-методичне забезпечення

електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2465> .

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Мартинюк І. А. [Патопсихологія](#): навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2021. 208 с.
2. Мартинюк І. А. Патопсихологія. Практикум [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Каравела, 2023. 184 с.
3. Патопсихологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М., Рожкова І. В., Лобанов С. О.]. К.: КММ, 2009. 208 с.
4. Полозенко О. В., Мартинюк І. А. Словник термінів із патопсихології. К.: НУБіПУ, 2010. 53 с.

Допоміжні

1. Гальчук О. Я. Клінічна психологія: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів]. К.: Атіка, 2012. 216 с.
2. Максимова Н. Ю. Психологія девіантної поведінки: навч. посіб. К.: Либідь, 2011. 520 с.
3. Основи медико-соціальної реабілітації дітей з органічними ураженнями нервової системи: навч.-метод. посіб. / За ред. В. Ю. Мартинюка, С. М. Зінченко. К.: Інтермед, 2005. 416 с.
4. Чабан О. С., Хаустова О. О., Омелянович В. Ю. Психічні розлади воєнного часу: монографія. К.: Медицина, 2023. 232 с.

5. Child Psychopathology. Third edition. Edited by Eric J. Mash & Russell A. Barkley. NY: Guilford Press, 2014. 1010 p.
6. Ronald J. Comer & Jonatan S. Comer. Abnormal Psychology. 10th Edition. NY: Worth Publishers, 2017. 784 p.

Інформаційні ресурси

1. Відеоматеріал «Діти-аутисти: оточення визначес усе». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=aQ-8ToH1Urw> (дата звернення: 20.05.2024).
2. «Коло сім'ї»: Про психічне здоров'я та його розлади (цикл відеоматеріалів). URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLPzY4QrFdCWOT5WqSvPDj-DAVVRvXQsvH> (дата звернення: 20.05.2024).
3. «Коло сім'ї»: Про психічне здоров'я і шляхи його плекання (цикл відеоматеріалів). URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PLPzY4QrFdCWNw_rshby_ZPN7diXwRWtcm (дата звернення: 20.05.2024).